Interview

PROJECT VITALE FRIESE BODEM

Leren over en werken aan vitalere bodems. Dat is waar 10 bevlogen Friese tuinders van de koude grond zich voor inzetten. Dat doen zij vanuit het project Vitale Friese Bodem. Dit project is eind 2020 gestart en een initiatief van Mulder Agro, de Stichting CO2L Farming Advies en de Friese Milieu Federatie. Vanuit het project wordt bodemkennis aangereikt, bodemmonsters en plantsapmetingen afgenomen, adviezen op maat verstrekt en in de praktijk toegepast. De tuinders worden persoonlijk begeleid en delen daarnaast kennis en ervaringen in en buiten de groep.

Bodems staan wereldwijd onder druk. Duurzamer gebruik van de bodem is belangrijk en ook een aantrekkelijk perspectief. Een vitale bodem brengt veel. Een vitale bodem produceert bijvoorbeeld langer voedsel, slaat CO_2 op, bindt stikstof, houdt water vast, zorgt voor meer bodembiodiversiteit en levert een weerbaarder gewas en gezonder product op.

2 augustus 2021, Jinke Hesterman

Ruben Abma van Fruithof De Struikrover over bewust omgaan met de bodem

''Planten verkiezen koolstof-gebonden bemesting boven kunstmest"

Een voormalige schapenwei achter de basisschool De Striepe in Oldeholtpade gaf een nieuwe wending aan het leven van Ruben Abma. ''Je moet het onderkennen en durven ernaar te handelen'', zegt hij over de kans die zich aandiende. Vijf jaar geleden zegde hij zijn baan op bij een adviesbureau en volgde hij zijn wens om buiten met z'n handen te gaan werken. Daar stelde hij zichzelf jonge twijgen die buigen onder het gewicht van kruisbessen in het vooruitzicht. Vruchten om te delen met anderen. Geteeld op een plek waar het een groot genoegen is om een stukje te wandelen.

In het perceel zit een lichte glooiing, gevolg van een grote grondverschuiving

We beklimmen de toren die hij eigenhandig heeft gebouwd en van waaruit de structuur van zijn anderhalve hectare grote tuin goed zichtbaar wordt. In de groene oase beneden, aan één zijde begrensd door een houtwal van Staatsbosbeheer, vormen paden diagonale lijnen, waarbinnen honderden bessen-, frambozen- en braamstruiken een plek hebben gekregen.

Waar gezinnen met kinderen graag komen en plukkers in alle rust hun eigen fruit of dat voor anderen in bakjes verzamelen.

Maar voordat hij zijn droom van zacht fruit in een pluk- en beleeftuin kon verwezenlijken, moest hij op de knieën: struik voor struik in de grond zetten, doorwerken in het donker met een hoofdlamp, tegenslagen incasseren. ''Doe het maar eens. Je moet wel over een bepaald soort gedrevenheid beschikken. Je begint, kiest voor bepaalde soorten, liefst niet alleen gangbare, maar ook minder bekende, zonder precies te weten wat het goed doet. Ik werkte wel aan een concept en heb er goed over nagedacht. De tuin is uiteindelijk organisch gegroeid. Het is een verlengstuk van mezelf geworden.'

'De tuin is een verlengstuk van mezelf geworden'

Ruben wijst op een lichte glooiing in het perceel, gevolg van een grondverschuiving uit de tijd van de ruilverkaveling. Dat heeft wat gedaan

met de bodem. Achterin het perceel, waar hij een paar jaar geleden een kas heeft geplaatst, zit een wat minder diepe teeltlaag. In het grootste deel van de tuin kunnen de struiken groeien op een laag van zo'n 70 tot 80 cm zand en organisch materiaal, maar in de buurt van de kas is die laag hooguit 30 tot 40 cm diep. Een goede plek voor bloemen, zo bleek. Zijn broer Juryt helpt hem bij de teelt. ''Een mooie aanvulling op het fruit'', heeft Ruben gemerkt.
Hoewel hij zich als oud-student bos- en

Juryt Abma zaait bloemen, 'een mooie aanvulling op het fruit'

natuurbeheer in Wageningen aardig thuis voelt op het terrein van groei en bloei, was de cursus van het project Vitale Friese Bodem een welkome aanvulling op zijn kennis. Ruben Abma is blij dat er iets wordt georganiseerd voor de kleine tuinders. ''Er zat ook een bodemanalyse in het project'', zegt hij. ''Daar kwam uit dat er te weinig sporenelementen in de bodem zitten en dat het calciumgehalte te laag is. Daar moet je dan wel iets mee.''

Met het bescheiden inkomen dat hij uit zijn fruithof haalt, beschikt hij over beperkte investeringsmogelijkheden. Veel missers kan hij zich dus niet permitteren. En wat hij doet met de bodem moet ook passen bij zijn bedrijfsmodel. De cursus bracht hem bij dat er nog veel te ontdekken valt. Hij is zich bewuster geworden van het totale systeem, zegt hij. De onderdelen en de verbinding daartussen, en het effect daarvan op het product.

''De cursus draagt ook een visie uit, waarin ik me kan vinden als biologisch teler. Het is belangrijk te weten welke biologische principes van toepassing zijn in mijn situatie. Als biologisch teler pas ik geen kunstmeststoffen toe. Het toedienen van voedingstoffen gaat op de koolstofgebonden wijze met bijvoorbeeld vaste paardenmest en bij de blauwe bessen organische mestkorrels. De cursusleider maakte daarover een treffende vergelijking om aan te geven dat planten deze koolstofgebonden bemesting verkiezen boven de kunstmatige wijze: Wij eten zelf immers ook liever een eitje met een snufje zout in plaats van zout met een snufje ei.''

Een gezonde bodem is de basis van een gezond product

Een biologische bes is voor Ruben Abma veel meer dan een bes die niet is bespoten. Het is een bes die geplukt is van een plant op een gezonde bodem. Een gezonde bodem is de basis van een gezond product. ''Het is zo logisch als wat'', zegt Ruben. Het geeft de eenvoud aan van waar hij mee bezig is.

Maar om jonge twijgen te krijgen die buigen onder het gewicht van kruisbessen, moet de schimmelcultuur in de teeltlaag onder de struiken wel in orde zijn, legt hij uit, en mogen er geen sporenelementen ontbreken die essentieel zijn om plagen te voorkomen. Daarom heeft hij vergruisde lava met de hand uitgestrooid. ''Het is nog een hele kunst'', vertelt hij, ''om dat handmatig mooi over de tuin te verspreiden.''

Ruben is doodsbenauwd dat het zich gaat verspreiden en probeert nu door toevoeging van sporenelementen en wat suikers de omstandigheden zo te veranderen dat de haagwinde zich terugtrekt. Hondsdraf daarentegen, gunt hij wel een plekje onder de zon. Het is een redelijk bescheiden onkruid, dat aan de voet van de struiken ook nog enige bescherming biedt en op z'n tijd de tolerante tuinder trakteert op leuke, paarse bloemetjes.

'Een biologische bes is veel meer dan een bes die niet is bespoten'

Verder de bodem zoveel mogelijk met rust laten, luidt het devies. En onkruid respecteren, want al die verschillende soorten voegen ook weer iets toe aan de bodem. Hoewel er voor Ruben zeker grenzen zijn. ''Je krijgt het er bij mij niet in dat hoog onkruid goed is voor de struiken. Het is een zoektocht. De ene bessensoort kan er beter tegen dan de andere.'' Achterin de tuin probeert hij de haagwinde eronder te krijgen. Dit onkruid is meegekomen in de kluiten van een paar blauwe bessenstruiken.

Fruithof De Struikrover komt tegemoet aan de toenemende behoefte van mensen om in de natuur te zijn. De tuin is drie dagen in de week open en kan op zaterdagen in de oogsttijd wel honderd bezoekers trekken. Onder het publiek bevindt zich geregeld Nico Zeinstra, eigenaar van het stuk grond en pachtbaas. Hij woont achter de tuin en komt er graag. Dankzij hem heeft Ruben Abma zijn project zonder steun van de bank kunnen realiseren. Verder doet hij nog wat advieswerk. ''Het scheelt dat ik

niet financieel afhankelijk ben''. Ook zijn drie kinderen gaan geregeld mee naar de tuin, waar ze eigen schuilhut hebben. Ruben Abma prijst zichzelf gelukkig: ''Dit is een rijk leven''.

Aronia melanocarpa

ofwel appelbes is één van de alternatieve soorten op de Fruithof. ''Supergezond. Niet zo geschikt om zo te eten, maar gedroogd of verwerkt tot sap of jam, heerlijk. En dan de taybes, ofwel Rubus Tayberry, een kruising tussen framboos en braam. De jam daarvan is het lekkerste van allemaal.'' *(Foto Wikimedia commons)*

Tuintip van **Ruben Abma**

Soms kan een struik of plant niet aarden op een bepaalde plek. Dat kan doordat de plant op die plek geen verbinding kan maken met wat wel het Wood, Wide, Web genoemd wordt: het ondergrondse netwerk van schimmels en bacteriën die voedingsstoffen in de bodem aan planten doorgeven in ruil voor suikers. Merk je dat een struik of plant het niet goed doet en wil je deze verplaatsen, dan kan dat het beste in de rustperiode gebeuren. Zorg er wel voor dat je de plant of struik eerst (gedeeltelijk) snoeit. Niet te rigoureus, maar het deel dat van de wortels af gaat, moet er ook aan de bovenkant af. Daar moeten zich littekens kunnen vormen, voordat je plant losmaakt en op een nieuwe plek zet.

How trees secretly talk to each other - BBC News]

Rupsenplaag

Ruben Abma was nog maar net begonnen met zijn tuin of een leger rupsen at al het loof van de struiken die hij had geplant. Hoewel vogels niet echt vrienden zijn van fruittelers, heeft hij toch 25 mezenkastjes opgehangen. Ze zaten binnen de kortste keren vol. Sindsdien behoren de rupsenplagen tot het verleden.

fmf
CO2L FARMING ADVIES
Mulder Agro